

Prof.dr hab. Jerzy Tosik-Warszawiak

Kraków dn.12.07.2019

31-871 Kraków os.Dywizjonu 303 5/141

tel.502425523

e-mail: j.tosik@chello.pl

Zleceniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna im. I J. Paderewskiego w Poznaniu ,Wydział Instrumentalny, pismo z dnia 17 maja 2019 roku, zlecenie podjęte na podstawie Ustawy z dnia 14.03.2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. Nr 65,poz.595 z późniejszymi zmianami)

Dotyczy:

Uchwały nr 59/II/2016/2017 Rady Wydziału Instrumentalnego Akademii Muzycznej im.I. J. Paderewskiego w Poznaniu z dnia 23 czerwca 2015 roku. w związku z wnioskiem Pani mgr Agnieszki Panasiuk z dnia 8 maja 2017 roku w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego na stopień doktora sztuki w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka i wyznaczenia promotora pracy doktorskiej i promotora pomocniczego

W świetle art.6 ust.1, 3 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65,poz.595 z późn. zm.) Rada Wydziału posiadała uprawnienia do prowadzenia przewodu doktorskiego na stopień doktora w dziedzinie sztuk muzycznych, w dyscyplinie artystycznej – instrumentalistyka. Liczba uprawnionych do głosowania członków Rady wynosi 18 osób. Na posiedzeniu było obecnych 12 uprawnionych członków Rady. W głosowaniu udział wzięło 12 uprawnionych członków Rady. W głosowaniu nad wszczęciem przewodu oddano 12 głosów ważnych: 12 za wszczęciem przewodu doktorskiego, głosów wstrzymujących i głosów przeciwnych nie było. W głosowaniu nad wyznaczeniem promotora pomocniczego oddano 12 głosów ważnych: 12 za wyznaczeniem promotora, głosów wstrzymujących i głosów przeciwnych nie było. Quorum głosujących w chwili podejmowania uchwały zostało zachowane.

Do nadesłanego mi przez Dziekana Rady Wydziału pisma z dnia 17 maja 2019 roku , informującego o wszczęciu przewodu doktorskiego i wyznaczeniu mnie na recenzenta pracy doktorskiej Pani mgr Agnieszki Panasiuk pod tytułem „Źródła inspiracji kompozytorów islandzkich na przykładzie wybranych utworów twórczości kameralnej z udziałem fortepianu” i propozycją promotora w osobie Pani Alicji Kledzik, profesor doktor habilitowanej w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej instrumentalistyka zatrudnionej w Akademii Muzycznej w Poznaniu i promotora pomocniczego w osobie Małgorzaty Sajny-Mataczyńskiej doktor sztuk muzycznych w dyscyplinie instrumentalistyka

zatrudnionej w Akademii Muzycznej w Poznaniu została dołączona następująca dokumentacja:

-uchwała Rady Wydziału nr 59/II/2016/2017 w sprawie wszczęcia przewodu doktorskiego Pani mgr Agnieszki Panasiuk

uchwała nr 61/II/2016/2017 o wyznaczeniu mnie na recenzenta

-Oświadczenia następujących osób biorących udział w nagraniu: dr hab. Anny Wandtke-Wypych, dr hab. Leszka Szarzyńskiego prof. UWM, Pawła Panasiuka i Dominika Jastrzębskiego

Podstawowe dane o Kandydatce :

Pani mgr Agnieszka Panasiuk urodziła się 11 marca 1973 roku w Olsztynie. Dyplom w klasie fortepianu prof. Katarzyny Popowej-Zydroń uzyskała w 1998 roku w Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku. Studia kontynuowała w Royal Academy of Music w Londynie jako stypendystka Krein Scholarship RAM w klasie prof. Michaela Dusseka i prof. Iain'a Ledingham'a /dyplom z wyróżnieniem/. Brała udział w wielu kursach mistrzowskich prowadzonych przez m.in. Kevina Kennera, Gyorgy Pauka, Josepha Seigera, Andrew Westa, Erlingura Blondala Bentgssona i wielu innych. W latach 1999-2010 pracowała w Islandii w szkołach muzycznych w Reykjavíku, Kópavogur i Akureyri, a także w Akademii Sztuki w Reykjavíku. Po powrocie do Polski podjęła pracę na Uniwersytecie Warmińsko- Mazurskim w Olsztynie na stanowisku asystenta, a także w Państwowej Szkole Muzycznej I i II stopnia im. Fryderyka Chopina w Olsztynie na stanowisku nauczyciela. W latach 2010-2015 pracowała również w Państwowej Szkole Muzycznej im. Tadeusza Bairda w Iławie. Choć nie jest to wymagane to warto zaznaczyć szeroką, składającą się ze 111 pozycji działalność koncertową doktorantki w kraju, a także w Anglii, Islandii i Japonii.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska Pani mgr Agnieszki Panasiuk pt. "Źródła inspiracji kompozytorów islandzkich na przykładzie wybranych utworów twórczości kameralnej z udziałem fortepianu" składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na płycie CD oraz opisu tego dzieła stanowiących łącznie pracę pod w/w tytułem.

Dzieło artystyczne to nagranie następujących utworów: Tria fortepianowego a-moll Sveinbjorna Sveinbjorssona, Suity Islandzkiej na skrzypce i fortepian Jórunn Vidar, „Myndir a pili” na wiolonczelę i fortepian oraz „Systur i Gardshorni” na skrzypce i fortepian Jóna Nordala i „Bergmal, Echoes from the rock” na flet, klarnet basowy i fortepian Ólivera Kentish'a.

Doktorantka podjęła się bardzo ciekawego i niecodziennego zadania przybliżenia polskiemu słuchaczowi kilku dzieł kameralnej literatury islandzkiej. Muzyka tego dalekiego kraju jest bardzo mało znana, mimo że jak najbardziej powinna znaleźć swoje miejsce na muzycznych estradach Europy i świata. Szczęśliwie ma to miejsce teraz. Myślę, że ważnym czynnikiem podjęcia tego tematu było uczestniczenie przez doktorantkę w islandzkim życiu muzycznym przez przeszło 10 lat. Poznanie kraju, jego historii, ludzi, warunków życia na pewno pomogło Jej w odczuciu klimatu tej muzyki.

OCENA DZIELA ARTYSTYCZNEGO

„Suita islandzka” Jórunn Vidar to pięcioczęściowy utwór inspirowany elementami starej islandzkiej tradycji. Sama kompozytorka bardzo dokładnie opisała poszczególne części. Doktorantka wraz z partnerką bardzo precyzyjnie zrealizowały założenia kompozytorki. Pięknie prowadzona fraza w części pierwszej, z wyczuleniem na gatunek dźwięku. Bardzo dobry balans i idealna synchronizacja drobnych wartości, a także precyzyjna artykulacja w części drugiej. Część trzecia, trochę podobna do temperamentu naszej muzyki góralskiej zagrana z muzycznym zacięciem, oddany żartobliwy charakter fragmentu środkowego i świetny finał. Część czwarta o smutnym i refleksyjnym charakterze imponuje śpiewnością i pięknem dźwięku w dialogu skrzypiec i fortepianu, a także precyzją artykulacji i agogiki. Suitę wieńczy narodowy taniec islandzki „Vykivaki”. Artystki bardzo dokładnie zrealizowały założenia kompozytorki i finał suit jest imponujący. Zwróciłbym uwagę na piękny dialog między instrumentami w taktach 88-98. natomiast w takcie 111 przydałby się dłuższy oddech. Czasem w całym utworze brakowało mi większych kontrastów dynamicznych.

„Systur i Gardshorni” Jóna Nordala na skrzypce i fortepian. Utwór oparty na starej islandzkiej baśni- trochę podobnej do znanej nam bajki o Kopciuszu- to opowieść o trzech siostrach. W utworze zwraca uwagę precyzja artykulacji i agogiki, piękny dźwięk instrumentów, bardzo dobra budowa napięcia. Szczególnie wrażenie robi w części trzeciej /Helga/fragment kontrastowy i bardzo plastyczny dialog między instrumentami w taktach 93-112 tejże części. Błyskotliwy finał kończy bardzo udane wykonanie utworu.

„Myndir a pili” to kolejny utwór **Jóna Nordala** na wiolonczelę i fortepian do którego inspiracją była poezja znanych islandzkich poetów Jóna Helgasona i Stefana Grimssona. Utwór nawiązuje do zmiennej i bardzo surowej siły przyrody. Same tytuły części o tym mówią. „Popękane oczy wody”, „Kiedy bije lodowe serce”, „Napisane na wietrze” oraz całkowicie kontrastowa w stylu i nastroju część czwarta „Wszystko w cukrze i śmietanie” nawiązująca do wiersza islandzkiego noblisty Halldóra Kiljana Laxnessa. Porównując do poprzedniego utworu to dużo późniejszy okres twórczości Nordala. Oczywiście każdy artysta będzie sobie inaczej wyobrażał popękane oczy wody czy bicie lodowego serca. Daje to wykonawcom dość dużą swobodę. Doktorantka poprzez swój długi pobyt wraz mężem na Islandii miała trochę ułatwione zadanie. Nie dzieląc na części oceniam idealne zgranie, prawie jednorodnie brzmiącą artykulację, precyzję dynamiczną i artykulacyjną, błyskotliwe biegunki w solach fortepianowych. Najbardziej zadziałała na moją wyobraźnię ostatnia część gdzie prawie dało się poczuć tytułową słodycz w pięknym, miękkim dźwięku fortepianu i nasyconym brzmieniu wiolonczeli. Duże brawa.

Trio a-moll Sveinbjorna Sveinbjorssona mimo, że nie posiada daty powstania zalicza się prawdopodobnie do początkowego okresu jego twórczości. Jego czteroczęściowa forma nawiązuje do twórczości Beethovena czy Mendelssohna, na którego twórczości kompozytor się trochę wzorował. Jest to utwór ciekawy, aczkolwiek całkowicie nieznany. W mojej długoletniej pracy dydaktycznej w tym dziesięcioletniej w Islandii nie miałem okazji go usłyszeć. Tym niemniej uważam, że można go wprowadzić do kanonu utworów kameralnych na pierwszym roku kameralistyki. W części pierwszej podoba się lekkość i płynność narracji, bardzo dobry balans, precyzyjna dynamika. W części drugiej między innymi zaletami piękny i urokliwy dialog skrzypiec i wiolonczeli w taktach 29-36 na tle delikatnych akordów fortepianu, a także dobra budowa napięcia. Część trzecia to bardzo dobrze zinterpretowana przez wykonawców lekkość narracji, precyzja dynamiczna i artykulacyjna. Finał- najbardziej dramatyczny z całego utworu -zagrany z polotem i temperamentem. Pomimo, że dynamika nie przekracza jednego forte, myślę, że można było sobie pozwolić na trochę więcej dramatyzmu w dźwięku i odrobinę szybsze tempo. Całość sprawia bardzo dobre wrażenie.

„**Bergmal**” na flet, klarnet basowy i fortepian to utwór urodzonego w Anglii, a zamieszkałego w Islandii kompozytora i dyrygenta **Ólivera Kentish'a**. Przyznam, że po raz pierwszy zetknąłem się z takim ciekawym składem.. Utwór trudny technicznie i wymagający absolutnie precyzyjnej dynamiki i artykulacji. W zasadzie dynamika rządzi całym utworem. Wykonawcy wykazali się dużą precyzją / np. takty 131-139 czy takt 154 /, a także temperamentem i swobodą wypowiedzi muzycznej. Jak wspomniałem dynamika o ogromnym ambitusie od piano pianissimo do forte fortissimo z akcentami mogłaby być jeszcze większym walorem tego utworu. Chciałoby się powiedzieć:” więcej odwagi”. Może jest to kwestia mojej aparatury odtwórczej. Utworu słuchałem z wielkim zainteresowaniem i satysfakcją

OCENA CZĘŚCI OPISOWEJ

Część opisowa pracy Pani mgr Agnieszki Panasiuk składa się z następujących rozdziałów:

- Wstęp
- Rozdział I Wpływ muzyki europejskiej na twórczość kompozytorów islandzkich
- Rozdział II Wpływ poezji i literatury islandzkiej na rodzimą muzykę XX w.
- Rozdział III Dawna muzyka islandzka jako źródło inspiracji w muzyce islandzkiej XX w.
- Wnioski końcowe
- Bibliografia
- Słowniczek terminów islandzkich
- Streszczenie w języku polskim

- Streszczenie w języku angielskim

W krótkim wstępie autorka przybliży czytelnikowi Islandię, jej historię, naturę i położenie geograficzne. Opisuje jej surowy klimat, a także tak cenne dla mieszkańców i turystów krystalicznie czyste powietrze i wodę. Jest to jedyny kraj w Europie, gdzie nie spala się materiałów kopalnych do uzyskania energii elektrycznej i ciepłej wody. W dalszej części wstępu autorka naświetla początki muzyki na wyspie i szybki jej rozkwit na przełomie XIX i XX wieku. Tłumaczy również dlaczego podjęła się tego tematu.

- W rozdziale pierwszym doktorantka bardzo dokładnie opisuje życie muzyczne Islandii na przełomie XIX i XX wieku. Analiza jest bardzo ciekawa i świadczy o głębokiej wiedzy autorki o podjętym temacie. Doktorantka posiłkuje się często wydarzeniami historycznymi mającymi znaczący wpływ na rozwój kultury muzycznej na wyspie. Píše o głęboko zakorzenionej tradycji chóralnej. Co ciekawe, chóry męskie i chłopięce powstawały prawie w każdym zakątku wyspy w XIX wieku. Dołączyły do nich później chóry żeńskie i mieszane. Od wielu lat praktycznie nie ma miejscowości w Islandii, w której nie działałby chór. Koncerty chóralne, a w szczególności spotkania koncertowe chórów gromadzą większą publiczność niż zawody sportowe. W dalszej części rozdziału autorka zgrabnie przechodzi do omówienia biografii Sveinbjorna Sveinbjorssona jednego z najśłynniejszych kompozytorów islandzkich, twórcy między innymi islandzkiego hymnu narodowego. Ujawnia wiele bardzo ciekawych faktów z życia kompozytora, opisuje jego drogę twórczą i wpływy jakie miały na nią studia w Niemczech czy wieloletni pobyt w Szkocji. Dalej przechodzi do analizy Tria a-moll. Jest ona bardzo dokładna, uzupełniona dodatkowo faktami historycznymi i trafnie dobranymi przykładami muzycznymi.
- Rozdział drugi to omówienie dynamicznego rozwoju muzyki islandzkiej na początku XX wieku. Wiąże się to z osobą Jóna Nordala, żyjącego do dziś jednego z największych kompozytorów islandzkich, współzałożyciela stowarzyszenia „Musica Nova”, które położyło wielkie zasługi w promowaniu nowej muzyki islandzkiej. Autorka omawia życie kompozytora, okresy jego twórczości, rozwój stylu, a także ogromny wpływ jaki miała na jego twórczość islandzka poezja. Teraz następuje analiza utworów Jóna Nordala nagranych przez doktorantkę. Analiza głęboka, ale też ciekawie napisana. Po raz kolejny w tej pracy uzupełniona dobrymi przykładami muzycznymi. Dodatek to piękne tłumaczenie przez Jacka Godka islandzkiej baśni o trzech siostrach. Óliver Kentish to autor kolejnego utworu na płycie CD doktorantki. Kompozycja napisana na bardzo nietypowy, ale ciekawy skład. Połączenie fletu, klarnetu basowego i fortepianu nie jest mi znane w literaturze kameralnej. Jak w poprzednich utworach autorka dokładnie analizuje dzieło i wpływy jakie miała na jego powstanie twórczość innych kompozytorów. Omawia również biografię twórcy i jego dorobek kompozytorski. Píše także o innym utworze Kentish'a pod tytułem „Skala”, pieśni do słów wiersza Halldóra Laxnessa i zamieszcza przepiękne jego tłumaczenie Marii Skibniewskiej.
- W rozdziale trzecim doktorantka omawia dawną muzykę islandzką jako źródło inspiracji w muzyce islandzkiej XX wieku. Na tym tle pojawia się postać Jórunn Vidar jednej z najbardziej oryginalnych kompozytorek tego kraju. Jest ona autorką ciekawego

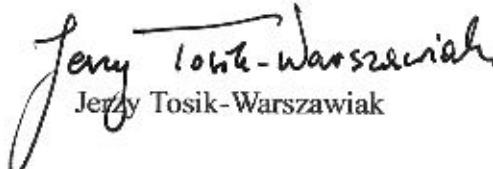
stwierdzenia cytuję: „Fortepian ma największą duszę ze wszystkich instrumentów. Ludzie, którzy nie umieją grać na fortepianie, nie potrafią komponować na ten instrument dlatego, że brakuje im duszy”. Doktorantka po krótkim omówieniu biografii kompozytorki i jej dokonań przechodzi do analizy „Suity Islandzkiej”. Jak poprzednie analiza jest bardzo dokładna i bogato ilustrowana przykładami muzycznymi.

- Wnioski końcowe to krótki opis poprzednich rozdziałów i rozważań doktorantki na temat islandzkiego szkolnictwa muzycznego w przeszłości i obecnie.
-

KONKLUZJA

Reasumując, praca doktorska Pani mgr Agnieszki Panasiuk pod tytułem „Źródła inspiracji kompozytorów islandzkich na przykładzie wybranych utworów twórczości kameralnej z udziałem fortepianu” jest bardzo ciekawym i zupełnie nowym spojrzeniem na islandzką muzykę kameralną. Bogate badania przeprowadzone przez doktorantkę pozwoliły na odkrycie wielu faktów mało znanych lub zupełnie nieznanymi, dotyczących tej muzyki. Dodatkowy rys historyczny sprawia, że praca poszerza wiedzę czytelnika o tym dalekim kraju. Analizy utworów zrobione profesjonalnie i opisane przystępnym językiem. Widać swobodę wypowiedzi doktorantki. Dzieło artystyczne na wysokim poziomie we wszystkich szczegółach. Bardzo dobra współpraca z pozostałymi instrumentalistami. Doktorantka wykazała się dużą wrażliwością i wyobraźnią muzyczną, a także dojrzałością emocjonalną. W sposób świadomy zrealizowała założenia opisane w części teoretycznej niniejszej pracy. Bogata, złożona z 51 pozycji bibliografia uzupełniona dostępem do 23 stron internetowych została bardzo dobrze wykorzystana. Na duży plus można zaliczyć również własne tłumaczenie islandzkich tekstów. Doktorantka wykazała się wysokim poziomem artystycznym i dużą wiedzą teoretyczną. Tym samym rozwiązała zagadnienie artystyczne i spełniła wymagania art.13 ust.1 Ustawy z dnia 14.03.2003 roku.

Pracę doktorską Pani mgr Agnieszki Panasiuk przyjmuję.

Jerzy Tosik-Warszawiak